

lja da nas uznemiri, jeste ta, da bi moglo biti teško naći brzo i svuda osoba sposobnih, da ih dobro vladaju i upravljaju, pošto su iste delikatna ustrojstva i trebaju razboritu i budnu upravu te tačnu i bezprikornu administraciju, ako se hoće, da se uzdrže i da zado-
biju i uživaju javno povjerenje, na kojemu se poglavito osniva njihov
obstanak. Ipak, ako se promisli, da se ove blagajnice protežu na po-
dručje ograničeno i da im administracija stoji s time u razmjeru,
čini mi se, da u mnogim našim obćinama i obćinskim odlomecima
ima osoba razumnih i zauzetih, koje poučene kako valja, mogle bi
se u tu svrhu upotriebiti, i mislim, da bi seoske blagajnice s vre-
menom našle prilično prostranu primjenu, kad bi se tvrdim odlu-
kama, ustrojno, zajednički i postojano htjele staviti na posao te se
ne plašiti zapreka ovog podhvata. Rad apoštola ovog podhvata, a to
bi mogli biti m. p. župnici, gospoda učitelji i putujući učitelji i svi,
kojima leži na srcu boljitak naših ekonomskih prilika, trebalo bi, velju,
da njihov rad prije svega bude upravljen na razturanje u puk i sokolenje
načela udruženja i ideje zajedničkog rada. Čim mali ratari, težaci, pro-
diranjem pouke o koristi vjeresije, budu svatili, da se zajedničkim ra-
dom mogu da se uzajamno pomažu, da se izbave od nevolje, oslobode
od kamatničkih pandža te pregodištiti u ovim mučnim vremenima,
koja teku, nema sumnje, da uspjeh ne će izostati. Prvi pokušaji naiti
će na zapreke, ali je sigurno da će ovih napokon nestati zbog ko-
risti ovih ustanova, koja će brzo izbiti na svjetlost i otvoriti sebi
put rušeći u svom napredovanju ona nepovjerenja i one predrasude,
koje se danas pričinjaju kao neodoljive zapreke njihovom razprostra-
njenju, što se je vidjelo i u drugim zemljama. Ne znam, za što bismo
mi imali u tome zacstati za drugima, te zavidjeti njihovo pomicanje
na putu napredka, dok je našem seoskom puku, kome ne fali zaista
razuma, potreba da uloži u rad sve svoje sile i moralnu srčanost,
koje uzpavane privezuju ga današnjim prilikama.

Koliko se može na ovome polju postići, kad se energično radi,
primjerom nam je talijanski Tirol, gdje dan danas ima više od 80
zavoda oslonjenih na načelo uzajamnosti, dok god 1888, kad sam ja
perom i riečju zagovarao u interesu poljodjelstva potrebu, da se za-
vedu i podupiru ove blagajnice naprama pučkim bankama koje se
po svojoj naravi ne mogu podpuno oteti špekulaciji, i koje su više
prikladne za industriju i trgovinu, onda je zemljište bilo tako slabo
pripravljeno u ovome pogledu, i javno mnjenje tako protivno odnosnom
razloženju, da me je najuvaženija štampa prikazala radi doktrinarisma
i prigovarala mi, da istražujem bolje na štetu dobrog, te da sam
pristaša ultramontanskih teorija.

U njemačkom Tirolu god. 1888 nije bilo niti jedne seoske
blagajnice i usljed energičnih i uspješnih odredaba koje je prihva-